

การสำรวจภาคสนาม ทั้งในส่วนของการพบปะกับผู้นำชุมชนและบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ตลอดจนการสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไป ได้รับความร่วมมือจากประชาชนอย่างดีในเกือบทุกหมู่บ้าน ยกเว้นในหมู่บ้านทุ่งผ้อ ตำบลนาหม่อม อำเภอนาหม่อม ซึ่งมีประชาชนบางส่วนบอกว่าไม่ต้องให้เราสัมภาษณ์เพราะไม่ต้องการให้มีโครงการเกิดขึ้นในพื้นที่ บ้างก็ตั้งข้อสงสัยว่าเมื่อสัมภาษณ์เสร็จแล้ว เขาจะได้รับทราบผลการศึกษหรือไม่ และเชื่อถือข้อมูลได้หรือไม่ว่าจะสรุปออกมาตามความเป็นจริง ซึ่งผู้ศึกษาได้ชี้แจงให้เข้าใจถึงบทบาทในการศึกษาและอธิบายให้ทราบว่าหากสงสัยก็สามารถตรวจสอบและขอข้อมูลได้

หนึ่ง ในช่วงเวลาดังกล่าว ได้มีหลายหน่วยงานเข้าไปในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงบริษัท ทรานส์ ไทย - มาเลเซียฯ (เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาเศรษฐกิจปีหนึ่ง - สงขลา โดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติ) และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) แต่ยังคงพบว่าประชาชนยังทราบข้อมูลไม่ทั่วถึง และส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่าเป็นข้อมูลด้านเดียว ประชาชนต้องการทราบทั้งผลดีและผลเสียของโครงการเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ

ผลการศึกษาพบว่า คริวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว จำนวนสมาชิกโดยเฉลี่ย 4.7 คน ต่อครัวเรือน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครัวเรือน โดยมีอายุเฉลี่ย 42 ปี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและมีการศึกษาในระดับประถมศึกษา

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักและมีรายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ยเดือนละ 5,635 บาท ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพรอง ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.6 เห็นว่าครัวเรือนของตนมีฐานะความเป็นอยู่ปานกลางเมื่อเปรียบเทียบกับคนในชุมชนเดียวกันหรือชุมชนใกล้เคียง มีเพียงร้อยละ 28.2 ที่มีรายได้ไม่เพียงพอจากรายจ่าย แต่มีวิธีการหาเงินมาใช้จ่ายโดยการกู้เงินจากกลุ่มออมทรัพย์ หรือญาติพี่น้อง และอื่นๆ ครัวเรือนส่วนใหญ่มีสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะโทรทัศน์ซึ่งมีในเกือบทุกครัวเรือนตัวอย่าง (ร้อยละ 93.7) ส่วนใหญ่ร้อยละ 88.9 มีความพึงพอใจในความเป็นอยู่

ครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 93 มีความร่วมมือช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมเพื่อส่วนรวมในชุมชน

3.4.2 การรับรู้ข่าวสารและความคิดเห็นของประชากรตัวอย่าง เกี่ยวกับผลกระทบของโครงการต่อชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 76.1 รับทราบเกี่ยวกับโครงการวางท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซ แต่ไม่ทราบในรายละเอียดมากนัก ร้อยละ 49.8 เห็นว่าโครงการไม่มีผลต่อการทำมาหากินของตน และเห็นว่าโครงการจะมีผลกระทบหรือไม่ขึ้นอยู่กับพื้นที่ ร้อยละ 34.5 เห็นว่าโครงการจะมีผลทำให้ราคาที่ดินในท้องถิ่นสูงขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์ร้อยละ 59.5 เห็นว่าในระยะที่กำลังก่อสร้างโครงการจะทำให้เกิดผลกระทบทางลบในประเด็นต่าง ๆ เช่น

- เกิดปัญหาด้านฝุ่น (ร้อยละ 41.5)
- มีคนแปลกหน้าเข้ามาในชุมชนและก่อให้เกิดปัญหาสังคม (ร้อยละ 41.3)
- การจราจรและการเดินทางไม่สะดวก (ร้อยละ 36.8)
- เกิดปัญหาน้ำเสีย (ร้อยละ 25.0)
- การขนส่งท่อทำให้เกิดอุบัติเหตุ (ร้อยละ 19.1) เป็นต้น

เมื่อถามถึงผลดีของโครงการปรากฏว่า ร้อยละ 47.9 ของผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าไม่มีผลดี ร้อยละ 45.1 เห็นว่าโครงการมีผลดีต่อหมู่บ้านและชุมชนในระยะที่กำลังก่อสร้าง เช่น คนในท้องถิ่นมีงานทำมากขึ้น (ร้อยละ 57.3) ท้องถิ่นได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น (ร้อยละ 53.0) เป็นต้น ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการที่มีต่อชุมชนในระยะดำเนินการหลังจากการก่อสร้าง พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นจำนวนถึงร้อยละ 73.3 เห็นว่าจะมีผลเสียต่อชุมชนในประเด็นต่างๆ เช่น กลัวก๊าซระเบิด กลัวก๊าซรั่ว เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ที่ดินทำกินลดลง/มีผลเสียกับพืชผลทางการเกษตร มีผลด้านจิตใจ เป็นต้น

ผู้ให้สัมภาษณ์ร้อยละ 49.6 เห็นว่าในระยะก่อสร้าง โครงการจะมีผลดีต่อชุมชนในด้านต่างๆ เช่น ท้องถิ่นได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น คนในท้องถิ่นมีงานทำเพิ่มขึ้น มีการปรับปรุงถนนหนทาง มีผลดีกับรัฐบาล ทำให้รัฐมีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ร้อยละ 43.3 เห็นว่าการดำเนินโครงการไม่มีผลดีต่อชุมชน นอกจากนั้นผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าโครงการจะมีผลทำให้มีแรงงานย้ายถิ่นเข้ามาในชุมชนและจะก่อให้เกิดปัญหา

(1) **ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชย** มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ที่คิดว่าโครงการผ่านที่ดินของตน และผู้ที่ไม่ทราบหรือไม่แน่ใจว่าโครงการจะผ่านที่ดินของตนหรือไม่ เห็นด้วยที่จะให้มีการจ่ายค่าชดเชยที่ดินในกรณีที่มีการใช้ประโยชน์จากที่ดินของตนเพื่อวางท่อส่งก๊าซหรือก่อสร้างโรงแยกก๊าซและอื่นๆ โดยโครงการจะต้องจ่ายค่าชดเชยที่ดินหรือทรัพย์สินให้กับตนตามราคาตลาดตกลงกัน

(2) **ความคิดเห็นของประชากรตัวอย่างโดยรวมและข้อเสนอแนะ¹⁴** ผู้ให้สัมภาษณ์กว่าหนึ่งในสามไม่ต้องการให้มีโครงการวางท่อส่งก๊าซเพราะกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้น เช่นกลัวก๊าซระเบิดและท่อก๊าซรั่ว และกลัวมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาอื่นๆ ที่จะเกิดตามมา และมีประชากรตัวอย่างในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน เห็นด้วยที่จะให้มีโครงการนี้เกิดขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์ร้อยละ 35.5 เห็นด้วยที่จะให้มีการก่อสร้างโรงแยกก๊าซในขณะที่ร้อยละ 34.1 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 30.4 ไม่แสดงความเห็น (เฉยๆ หรือไม่ตอบ หรือตอบว่าไม่ทราบ)

ร้อยละ 46.7 เห็นด้วยที่จะให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ร้อยละ 36.5 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 16.8 ไม่แสดงความเห็น

¹⁴ ผลการศึกษาส่วนนี้ ผู้ศึกษาจะไม่นำเสนอความเห็นนี้เป็นรายหมู่บ้าน เพราะเกรงว่าจะก่อให้เกิดความขัดแย้งโดยไม่จำเป็น แต่จะนำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบข้อกังวลและข้อเสนอแนะในภาพรวม

อย่างไรก็ตาม มีประชากรในพื้นที่ศึกษาที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการกลุ่มหนึ่ง ได้มีการรวมตัวกันเพื่อทำพิธีทางศาสนาอิสลาม ซึ่งเรียกว่า "ละหมาดฮายัต" เพื่อขอพรจากพระอัลเลาะห์ให้ช่วยนำสิ่งที่เป็นทุกข์หรือสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งในกรณีนี้คือโรงแยกก๊าซและท่อส่งก๊าซออกไปจากพื้นที่

(3) ลักษณะการทำประมงของชาวประมงในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่ใกล้เคียง ชาวประมงที่อาศัยอยู่ในชุมชนประมงชายฝั่งของอำเภอจะนะและอำเภอเทพาส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางค่อนข้างไปทางยากจน การทำประมงส่วนใหญ่เป็นการทำประมงพื้นบ้านส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือน ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการประมงจับ (Capture fisheries) มีผู้ทำกิจกรรมเพาะเลี้ยงเพียงเล็กน้อย ได้แก่ การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ และเลี้ยงปลากะพง

กิจกรรมการประมงเกือบทั้งหมดเป็นกิจกรรมขนาดเล็กที่ใช้เรือประมงขนาดความยาวน้อยกว่า 14 เมตร ซึ่งจัดเป็นเรือประมงขนาดเล็ก พื้นที่ทำประมงโดยมากจะอยู่บริเวณใกล้ชายฝั่ง แต่บางครั้งชาวประมงอาจจะออกเรือหากินไกลออกไปถึง 100 กิโลเมตรหรือมากกว่าจากชายฝั่ง เครื่องมือที่ใช้ในการทำประมงมีหลากหลาย และจะแตกต่างกันตามฤดูกาล

สำหรับการประมงเชิงพาณิชย์ เครื่องมือที่นิยมใช้กันมาก 3 อันดับแรก สำหรับเรือที่จดทะเบียนในจังหวัดสงขลาคืออวนลาก อวนลอยปลาจะละเม็ด และอวนลอยปลาอินทรี เรือที่จดทะเบียนที่จังหวัดปัตตานีใช้เครื่องมือจำพวกอวนล้อมจับ อวนลาก และแหปลาหมึก

จากการสัมภาษณ์พบว่าชาวประมงมากกว่าร้อยละ 70 ทราบเกี่ยวกับโครงการร้อยละ 51 เห็นว่าในระยะวางท่อส่งก๊าซจะมีผลทำให้ทำการประมงได้ลดลง และร้อยละ 14 เห็นว่า จะสามารถทำประมงได้ตามปกติ ในขณะที่ร้อยละ 19 เห็นว่า จะทำการประมงไม่ได้เลย และเห็นว่าการก่อสร้างโรงแยกก๊าซจะมีผลทำให้อากาศเสีย น้ำเสีย เป็นต้น และเมื่อถามถึงความเห็นเกี่ยวกับโครงการโดยรวม พบว่าชาวประมงเหล่านี้ร้อยละ 65 เห็นว่าโครงการจะมีผลให้การประมงแย่งลง

(4) ความเห็นของชาวประมงพาณิชย์ต่อผลกระทบของโครงการ จากการสอบถามผู้รู้ที่ดำเนินการประมงเชิงพาณิชย์ทราบว่า ชาวประมงพาณิชย์ ไม่ค่อยวิตกกังวลผลกระทบของโครงการทั้งโดยตรงและทางอ้อม ทั้งนี้ เพราะพื้นที่ทำการประมงส่วนใหญ่อยู่นอกบริเวณที่จะมีโครงการ ยกเว้นเรือประมงขนาดกลางบางส่วนที่ใช้เครื่องมือประเภทอวนลาก และอวนรุน ซึ่งเวลาทำการประมงเครื่องมือจะถึงพื้นดิน และบางส่วนทำการประมงในพื้นที่ใกล้กับแนวท่อส่งก๊าซ หากการวางท่อส่งก๊าซฝังไม่ลึกจะทำให้เกิดขวางการใช้เครื่องมือ นอกจากนั้น มลภาวะทางน้ำที่เกิดขึ้นอาจจะกระทบต่อปริมาณปลาในแหล่งประมง ส่วนผลดีของโครงการที่มีต่อการประมงพาณิชย์ไม่มีความชัดเจนเช่นเดียวกับการประมงพื้นบ้าน

(5) ความคิดเห็นของบุคคลสำคัญในท้องถิ่น บุคคลสำคัญเหล่านี้ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าปัจจุบันความเป็นอยู่โดยทั่วไปในหมู่บ้านดีแล้ว แม้ว่าในหมู่บ้านจะมีปัญหาบ้างปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ศึกษามีมากน้อยแตกต่างกัน ปัญหาที่บุคคลสำคัญระบุถึงมากในลำดับต้นๆ ได้แก่ ปัญหาสาธารณสุข ปลอดภัย การศึกษา สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ปัญหายาเสพติด และปัญหาการทำมาหากินในหมู่บ้าน

บุคคลสำคัญเหล่านี้เกือบทั้งหมดรับทราบข่าวเกี่ยวกับโครงการในระดับที่แตกต่างกัน และส่วนใหญ่ร้อยละ 63.7 เห็นด้วยกับโครงการวางท่อส่งก๊าซ โดยบางส่วนให้เหตุผลว่าจะทำให้บ้านเมืองเจริญขึ้น คนในหมู่บ้านมีงานทำ และมีรายได้เพิ่มขึ้น และคิดว่าการขนส่งก๊าซทางท่อน่าจะปลอดภัยกว่าการขนส่งทางบก เป็นต้น ร้อยละ 18.2 ไม่เห็นด้วย เพราะเห็นว่า ยังไม่มีความจำเป็นที่จะนำทรัพยากรมาใช้ และมีความเสี่ยงสูง แต่หากต้องทำจริงๆ ก็น่าจะวางท่อในบริเวณที่ไม่มีคนอยู่และยังไม่มั่นใจกลัวมีปัญหาตามมา ร้อยละ 64.8 เห็นด้วยที่จะให้มีการก่อสร้างโรงแยกก๊าซ เพราะจะทำให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น เป็นการทำให้ส่วนรวมลดปัญหาการว่างงาน ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ร้อยละ 18.2 ไม่เห็นด้วย เพราะการก่อสร้างโรงแยกก๊าซจะทำให้พื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้รับผลกระทบ ฯลฯ ร้อยละ 64.7 เห็นด้วยที่จะให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

(6) การประชุมสาธารณะระดับตำบลในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะต่อโครงการ รวมทั้งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการในระยะแรกของการศึกษา ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม 2542 แบ่งเป็นการประชุมระดับตำบล 15 ครั้ง ระดับอำเภอ 1 ครั้ง และเมื่อการศึกษาแล้วเสร็จ ได้จัดให้มีการประชุมระดับอำเภอเพื่อเสนอผลการศึกษาอีก 3 ครั้ง ที่อำเภอจะนะ อำเภอสะเดา และอำเภอนาทม่อม เมื่อเดือนมิถุนายน 2543

โดยทั่วไป จำนวนคนที่สนใจเข้าร่วมประชุมมีไม่มากนัก ผู้ที่เข้าร่วมประชุมมีประเด็นซักถามข้อสงสัยข้อเสนอแนะรวมทั้งประเด็นที่ฝากให้คณะผู้ศึกษานำไปศึกษา ในระยะนี้ยังไม่มี การคัดค้านที่รุนแรง ประชาชนยังไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการมากนัก ประเด็นคำถามใดที่คณะผู้ศึกษาตอบได้โดยเฉพาะเกี่ยวกับกระบวนการการศึกษา ก็จะตอบ ส่วนประเด็นใดที่ไม่เกี่ยวข้องก็จะแจ้งให้ผู้เข้าร่วมประชุมทราบว่า จะนำไปเสนอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบต่อไป ประเด็นต่างๆ ที่ได้จากการประชุม ได้นำเสนอไว้ในภาคผนวก K และได้แจ้งให้เจ้าของโครงการทราบลำดับเหตุการณ์และกิจกรรมของการประชุมสาธารณะนำเสนอในตาราง 13.1 ในภาคผนวก I ส่วนสาระสำคัญในภาพรวมของการประชุมสาธารณะ สามารถสรุปในภาพรวมได้ดังนี้

- ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการมากนัก มีบ้างก็เพียงแต่รับรู้ในขั้นต้นว่าโครงการมีที่มาและลักษณะเป็นอย่างไร จะเกิดขึ้นในพื้นที่ใด ในขณะเดียวกัน ก็มีความคิดเห็นว่าข้อมูลที่ได้รับทั้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสื่อต่างๆ มักจะเป็นข้อมูลด้านเดียวที่ชี้เฉพาะส่วนดีของโครงการ ซึ่งในประเด็นนี้ ได้มีข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุมว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง โปร่งใส ในทุกๆ ด้าน ทุกๆ มิติเกี่ยวกับโครงการ

- ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่มีความกังวลว่าการดำเนินโครงการในขั้นตอนต่างๆ จะมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว คุณภาพชีวิตอาจจะตกต่ำลง เช่น วิตกกังวลในเรื่องต้องโยกย้าย/รื้อย้ายที่อยู่อาศัยหรือไม่ การเวนคืนที่ดิน ผลกระทบต่ออาชีพการประมงของชาวประมงขนาดเล็ก การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน เป็นต้น

- ผู้เข้าร่วมประชุมในทุกพื้นที่ มีความกังวลในเรื่องอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และจะส่งกระทบอย่างต่อเนื่องต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างรุนแรง เฉกเช่นพื้นที่ที่ดำเนินโครงการในลักษณะเดียวกัน อาทิ นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ไม่ต้องการให้พื้นที่ใกล้บ้านตนเองถูกพัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรม
- ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ไม่มั่นใจ และไม่เชื่อในกระบวนการตรวจสอบควบคุมป้องกันผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (รัฐ-รัฐวิสาหกิจ) และเจ้าของโครงการ โดยยกตัวอย่างโรงงานอุตสาหกรรมที่มีอยู่ที่อำเภอจะนะและอื่นๆ เพียงไม่กี่โรงที่ก่อผลกระทบต่างๆ เช่น ส่งกลิ่นเหม็นรบกวน น้ำเสีย เป็นต้น โดยไม่มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามารับผิดชอบและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้สำเร็จ ประสพการณ์ตรงเหล่านี้ได้บั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อโครงการที่จะเกิดตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการใหญ่ๆ
- ผู้เข้าร่วมประชุมมีความกังวลในเรื่องความปลอดภัยในชีวิต จิตใจ และทรัพย์สินของผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนที่แนวท่อส่งก๊าซผ่าน เช่นในกรณีที่มีการก่อวินาศกรรม การวางระเบิด ขนาด ความรุนแรงและผลกระทบที่เกิดขึ้น มีมาตรการช่วยเหลืออย่างไร ใครจะรับผิดชอบ เป็นต้น
- ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเห็นว่า การลงทุนและการแบ่งปันสิทธิประโยชน์ในโครงการนี้จะทำให้ประเทศไทยเสียเปรียบประเทศมาเลเซีย ประการแรกเชื่อว่าแหล่งก๊าซบนพื้นที่พัฒนาร่วม (JDA) น่าจะอยู่ในประเทศไทยมากกว่าประเทศมาเลเซีย ประการที่สองเมื่อท่อส่งก๊าซขึ้นที่ประเทศไทย แยกก๊าซและส่งขายมาเลเซีย ทำให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากกระบวนการดังกล่าว ในขณะที่ประเทศมาเลเซียไม่ได้รับผลกระทบ (หรือได้รับผลกระทบน้อยกว่าประเทศไทย)
- ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเห็นว่า ปัจจุบัน ความต้องการพลังงานภายในประเทศลดลง และมีปริมาณก๊าซสำรองเพียงพอ จึงควรชะลอโครงการนี้และอนุรักษ์พลังงานไปจนกว่าพลังงานสำรองภายในประเทศมีไม่เพียงพอหรือขาดแคลน จึงดำเนินโครงการ
- ผู้เข้าร่วมประชุมต้องการทราบว่าสิทธิประโยชน์ที่ประชาชนในพื้นที่โรงเรียน มัสยิด องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ จะได้รับผลประโยชน์อะไรบ้างที่เป็นรูปธรรมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว สิทธิประโยชน์ดังกล่าวควรจะทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร หรือประกาศให้สาธารณชนได้รับรู้ในวงกว้าง เพื่อสร้างความมั่นใจและหลักประกันที่มั่นคงให้กับประชาชน
- ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนหนึ่ง ไม่ต้องการให้ท่อส่งก๊าซผ่านใกล้พื้นที่ของตนเอง โดยเฉพาะประชาชนในอำเภอนาหม่อม และเสนอว่าควรมีการศึกษาทบทวนเส้นทางของทางเลือกในการดำเนินโครงการใหม่

3.4.3 สถานภาพด้านสุขภาพอนามัย

จังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางด้านการสาธารณสุขที่สำคัญแห่งหนึ่งในภาคใต้ เฉพาะในเขตอำเภอซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาพบว่าทุกอำเภอมีโรงพยาบาล มีสถานอนามัยในทุกตำบล และมีร้านขายยากระจายกันอยู่ทั่วไป ดังนี้

อำเภอจะนะ มีโรงพยาบาลชุมชนขนาด 30 เตียง 1 แห่ง สถานอนามัย 19 แห่ง คลินิก 3 แห่ง มีแพทย์ 3 คน พยาบาล 41 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 90 คน โรคระบาดที่สำคัญของอำเภอจะนะได้แก่ โรคอุจจาระร่วง โรคตาแดง โรคไข้เลือดออก

ประชากรมีส่วนร่วมใช้ คิดเป็นร้อยละ 79.42 ของจำนวนหลังคาเรือน ปัญหาสาธารณสุขและอนามัยที่สำคัญ ได้แก่ การจัดบ้านเรือนไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่มีส้วม และการกำจัดขยะมูลฝอย

อำเภอนาทม่อม มีโรงพยาบาลชุมชนขนาด 10 เตียง 1 แห่ง สถานอนามัย 3 แห่ง คลินิก 2 แห่ง แพทย์ 1 คน พยาบาล 21 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 21 คน ประชาชนมีส่วนร่วมใช้ทุกหลังคาเรือน ไม่ปรากฏว่ามีโรคระบาดในอำเภอ

อำเภอนาทม่อมมีปัญหาด้านการจัดเก็บขยะมูลฝอย เนื่องจากขาดสถานที่ที่ใช้กำจัดขยะ นอกจากนั้น ยังขาดแหล่งน้ำสะอาด น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค เนื่องจากไม่สามารถเก็บกักน้ำในช่วงฤดูร้อนได้เพียงพอ

อำเภอหาดใหญ่ เป็นเมืองหลักของภาคใต้ มีสถานที่ให้บริการด้านสาธารณสุขประกอบด้วย โรงพยาบาล 3 แห่ง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ 1 แห่ง สำนักงานสาธารณสุขเทศบาล 2 แห่ง สถานอนามัยประจำตำบล/หมู่บ้าน 16 แห่ง สำนักงานส่วนมาลาเรีย 1 แห่ง สถานพยาบาลเอกชน (รวมโรงพยาบาล) 5 แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 121 แห่ง

ด้านสุขภาพอนามัย พบว่าประชาชนอายุตั้งแต่ 14 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 75 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ ในด้านที่อยู่อาศัย พบว่าอำเภอหาดใหญ่มีปัญหาเรื่องบ้านเรือนไม่มีความเป็นระเบียบถึงร้อยละ 40 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และพบว่าครัวเรือนร้อยละ 35 ไม่มีส้วมใช้

อำเภอสะเดา มีโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลสะเดา ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลสะเดา และโรงพยาบาลขนาด 10 เตียง 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลป่าดงเบขาร์ ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 9 ตำบลป่าดงเบขาร์ คลินิก 12 แห่ง สถานอนามัย 18 แห่ง มีแพทย์ 6 คน พยาบาล 60 คน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 60 คน โรคระบาดที่สำคัญของอำเภอสะเดา ได้แก่ โรคอุจจาระร่วง โรคมาเลเรีย และโรคคางทูม ซึ่งล้วนแต่มีช่วงระยะเวลาที่ระบาดตลอดปี

นอกจากนี้ยังพบว่าอำเภอสะเดามีผู้ป่วยเป็นโรคเอดส์ 79 คน และมีผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS 61 คน มีสถานบำบัดและรักษาผู้ป่วยโรคเอดส์ 1 แห่ง ประชาชนมีส่วนร่วมใช้ทุกครัวเรือน ปัญหาด้านสาธารณสุขที่พบได้แก่ การจัดบ้านเรือนไม่ถูกสุขลักษณะ เด็กได้รับวัคซีนป้องกันโรคไม่ครบตามเกณฑ์ และเยาวชนติดบุหรี่ สารระเหย และยาเสพติด

3.4.4 คุณค่าสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ

(1) **คุณค่าด้านประวัติความเป็นมาของเมืองในพื้นที่ศึกษา** ประวัติความเป็นมาของแต่ละอำเภอ พบสรุปเป็นสังเขปได้ดังนี้

อำเภอจะนะ เป็นเมืองโบราณคู่กับเมืองเทพา เดิมตัวเมืองตั้งอยู่ที่บ้านวังไต้ ตำบลนาทวี ชื่อเมืองจะนะปรากฏอยู่ในพงศาวดารที่ 15 สมัยอาณาจักรศรีวิชัย พ.ศ. 1400 - 1823 สงบ ส่งเมือง [2529] อธิบายว่า อำเภอจะนะแต่เดิมเป็นเมืองขึ้นของเมืองพัทลุง ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 4 เมือง คือ จะนะ เทพา สงขลา และปะเหลียน เมื่อแยกเมืองสงขลาออกจากเมืองพัทลุง ในปี พ.ศ. 2329 ได้โปรดเกล้าให้ยกเมืองจะนะ เมืองเทพา ขึ้นกับเมืองสงขลา จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้จัดตั้งมณฑลเทศาภิบาล จึงยกเมืองจะนะออกจากเมืองสงขลา มาตั้งเป็นอำเภอจะนะ [อำเภอจะนะ, 2542]

อำเภอนาหม่อม เดิมเป็นตำบลมีชื่อว่า "ตำบลทุ่งพระเคียน" ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2486 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "ตำบลนาหม่อม" ในปี พ.ศ. 2500 ได้แยกตำบลนาหม่อมออกเป็นตำบลพิจิตร ตำบลคลองหรั่ง ตำบลทุ่งขมิ้น และตำบลนาหม่อม อยู่ในความปกครองของอำเภอหาดใหญ่ และได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นกิ่งอำเภอนาหม่อมในปี พ.ศ. 2524 และเป็นอำเภอนาหม่อม ในปี พ.ศ. 2537 [อำเภอนาหม่อม, 2542]

อำเภอหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่มีประวัติความเป็นมาค่อนข้างจะใหม่มากเมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนเก่าแก่อื่นๆ ในภาคใต้ เมื่อประมาณ 80 ปีที่แล้วบริเวณตัวเมืองหาดใหญ่ในปัจจุบันมีหมู่บ้านหลายแห่งตั้งอยู่ห่างกันเป็นจุดๆ เช่น บ้านหาดใหญ่ บ้านคลองเรียน บ้านโคกเสม็ดขุน บ้านท่าเคียน บ้านกลาง บ้านบางหัก บ้านฉาง บ้านเกาะเสียบ เป็นต้น โดยมีสถานีรถไฟหาดใหญ่เป็นจุดศูนย์กลางชุมชน อำเภอหาดใหญ่พัฒนาขึ้นมาเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจก็เพราะการผลักดันจากภาคเอกชน พ่อค้าคหบดีที่สำคัญในอดีต ได้แก่ ชุนนิพันธ์จินนคร พระเสน่หามนตรี นายชีกิมทอง และพระยาอรุณกระวีสุนทร ทำให้หลังจากนั้นไม่นานหาดใหญ่ได้พัฒนามาเป็นเมืองที่มีความเจริญสูงสุดในภาคใต้ ในปี พ.ศ. 2490 หาดใหญ่ได้รับยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอชั้นเอก ปัจจุบัน หาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางด้านการเงิน การศึกษา ธุรกิจการค้า และบริการ และอื่นๆ อย่างหลากหลายของภาคใต้ตอนล่าง [สงบ ส่งเมือง, 2529]

อำเภอสะเตา เดิมเป็นตำบลขึ้นกับอำเภอจังโหลน จังหวัดไทรบุรี ต่อมาในปี พ.ศ. 2452 รัฐบาลไทยได้ยกเมืองไทรบุรี ให้รัฐบาลอังกฤษ แต่ไม่ได้ยกอำเภอสะเตาให้ไปด้วย จึงได้รวมกับตำบลอื่นๆ ขึ้นกับจังหวัดสงขลา และได้รับการยกฐานะให้เป็นอำเภอสะเตาขึ้นกับจังหวัดสงขลาในปี พ.ศ. 2460

(2) **คุณค่าด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี** จากการตรวจสอบเอกสารและสำรวจพื้นที่ศึกษาพบว่าในบริเวณพื้นที่ศึกษาและพื้นที่ใกล้เคียงมีศาสนสถาน และศาสนวัตถุที่สำคัญของชุมชนไทยพุทธ และไทยมุสลิม ที่จัดว่ามีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี แม้จะมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีไม่สูงนัก แต่ก็เป็นศาสนสถาน และศาสนวัตถุที่

มีคุณค่าของชุมชน เพราะเป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมทางวัตถุ และจิตใจของผู้คนในชุมชนเหล่านั้น อาคารทุกหลังจะมีคุณค่าทางศิลปะพื้นบ้านและศิลปะสมัยใหม่รวมอยู่ด้วย จึงควรให้ความสนใจ อนุรักษ์ ปกป้อง คุ้มครอง มิให้สิ่งใด หรือใครมาทำลายให้เสียหายได้

นอกจากศาสนสถาน และศาสนวัตถุตั้งกล่าวแล้ว ในเขตอำเภอจะนะ และอำเภอ สะเดา ยังมีชุมชน และสถานที่ ที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และมีคุณค่าทาง ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี ได้แก่ ชุมชนสะกอม อำเภอจะนะ และจารึกที่สวนหม่อม อำเภอ สะเดา เป็นต้น

(3) คุณค่าด้านทัศนียภาพและแหล่งท่องเที่ยว ทัศนียภาพและแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ ชายหาดและป่าชายหาด น้ำตกเขาทรง อำเภอจะนะ น้ำตก โตนลาด อำเภอหนาม่อม อ่างเก็บน้ำอำเภอสะเดา และ อ่างเก็บน้ำบ้านกงสีขาว อำเภอ สะเดา วัดป่ากอสุวรรณาราม อำเภอหนาม่อม

(4) คุณค่าสิ่งแวดล้อมด้านประเพณีและวิถีชีวิต : ภูมิวัฒนธรรมการเลี้ยง นกเขาชวา ในพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะในเขตอำเภอจะนะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์นกเขาชวาเสียง (นกเขาเล็ก) พันธุ์ดี มีชื่อเสียงระดับนานาชาติมานาน ทำรายได้ให้แก่ชาวอำเภอจะนะและใกล้เคียงเดือนละประมาณ 10 ล้านบาท มีผลทำให้ชาวจะนะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ลดปัญหา การว่างงาน และอาชญากรรมลงได้ กลายเป็นวิถีชีวิตของผู้คนในเขตอำเภอนี้ และเป็นเอกลักษณ์ของเมืองจะนะ ถึงกับได้สร้างหอนาฬิกา เป็นรูปทรงนกและนก (รูปที่ 3.14) ไว้ที่สาม แยกหน้าเมือง การเลี้ยงนกเขาชวาของชาวจะนะ จึงเป็นวิถีชีวิตที่สำคัญของชาวจะนะ และควร เรียกว่า วัฒนธรรมการเลี้ยงนกเขาชวา

3.4.5 ลำดับเหตุการณ์การสำรวจด้านสังคมเศรษฐกิจ และกิจกรรมการประชุมสาธารณะ

โครงการโรงแยกก๊าซธรรมชาติ ไทย - มาเลเซีย เป็นโครงการขนาดใหญ่ เป็นที่สนใจ ของประชาชนโดยทั่วไป ก่อนที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จะเริ่มศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ของโครงการนี้ ได้มีการศึกษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเกิดขึ้นในพื้นที่ก่อนแล้ว นอกจากนั้น ยังมีการ เผยแพร่ข่าวโดยสื่อมวลชนรูปแบบต่างๆ มากมาย ซึ่งคณะผู้ศึกษาได้รวบรวมและสรุปไว้ใน ภาคผนวก 13 ดังนั้น จึงเชื่อว่าประชาชนในพื้นที่จะได้รับทราบเรื่องโครงการนี้มาบ้างก่อนการ ศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งพอจะสรุปลำดับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลเรื่อง โครงการก่อสร้างโรงแยกก๊าซและท่อส่งก๊าซแก่ประชาชนและการสำรวจด้านสังคมเศรษฐกิจใน พื้นที่ศึกษา¹⁵ ดังนี้

¹⁵ กิจกรรมการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซธรรมชาติ ไทย-มาเลเซีย ได้ดำเนินการไปพร้อมๆ กัน และ เกี่ยวข้องกันในลักษณะบูรณาการ อย่างใกล้ชิด ในบางบริบทก็อาจแยกจากกันได้ อย่างไรก็ตาม ในรายงานฉบับนี้ จะเน้นเฉพาะที่ เกี่ยวกับโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติ เท่านั้น

4 มกราคม 2541	การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น โดยบริษัททีเอ็มคอนซัลติง เอนจิเนียริ่ง จำกัด ร่วมกับกลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
12 มีนาคม 2541	เสนอผลการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นที่คณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม มีประชาชนและผู้นำชุมชนจากพื้นที่อำเภอจะนะ นาทม่อม หาดใหญ่ และ สะเดา เข้าร่วมรับฟังและซักถามรวมประมาณ 40 - 50 คน
27 กรกฎาคม ถึง 3 สิงหาคม 2541	สัมภาษณ์ครัวเรือน ในโครงการทบทวนวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการลงทุนโครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซธรรมชาติ ไทย-มาเลเซียและโครงการใช้ประโยชน์ก๊าซจากพื้นที่พัฒนาร่วมฯ เป็นการสำรวจความคิดเห็น เกี่ยวกับการก่อสร้างโรงแยกก๊าซและท่อส่งก๊าซ รวม 12 หมู่บ้าน จำนวน 120 ครัวเรือน (เป็นโครงการที่ผู้ศึกษาบางท่านศึกษาร่วมกับ TDRI)
16 สิงหาคม 2541	ประชุมชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นจากตัวแทนชุมชนและผู้สนใจที่คณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม โครงการทบทวนความเหมาะสมความเป็นไปได้ของการลงทุนโครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซธรรมชาติ ไทย-มาเลเซีย มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 81 คน (เป็นโครงการที่ผู้ศึกษาบางท่านศึกษาร่วมกับ TDRI)
16 ธันวาคม 2541	ปดท. ลงนามว่าจ้างมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซธรรมชาติ ไทย-มาเลเซีย
17 ธันวาคม 2541	คณะผู้ศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (บางส่วน) เข้าพบนายอำเภอจะนะ และประชุมร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนในพื้นที่ และผู้สนใจทั่วไปเพื่อชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นต่อขอบเขตการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ณ ศาลาประชาคมอำเภอจะนะ
22 ธันวาคม 2541	คณะผู้ศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (บางส่วน) เข้าพบนายอำเภอนาทม่อม เพื่อแจ้งให้ทราบ และชี้แจงแผนการศึกษา
5 มกราคม 2542	คณะผู้ศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (บางส่วน) เข้าพบนายอำเภอหาดใหญ่ และประชุมร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนในพื้นที่ และผู้สนใจทั่วไปเพื่อชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นต่อขอบเขตการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ณ ศาลาประชาคมอำเภอหาดใหญ่
5 มกราคม 2542	คณะผู้ศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (บางส่วน) เข้าพบนายอำเภอสะเดาและประชุมร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนในพื้นที่ และผู้สนใจทั่วไปเพื่อชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นต่อขอบเขตการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ณ ศาลาประชาคม อำเภอสะเดา
กุมภาพันธ์ ถึง พฤษภาคม 2542	ประชุมสาธารณะระดับตำบล 15 ครั้ง ¹⁰ ประชุมสาธารณะระดับอำเภอ 1 ครั้ง
มกราคม ถึง มิถุนายน 2542	สำรวจพื้นที่และพบปะกับผู้นำชุมชน เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่และชุมชนควบคู่ไปกับการศึกษาเอกสาร การเตรียมและทดสอบแบบสอบถาม

¹⁰ การประชุม 10 ครั้งที่อำเภอหาดใหญ่ อำเภอนาทม่อม และอำเภอสะเดา เน้นเรื่องโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติมากกว่า โดยมีการพูดถึงโครงการโรงแยกก๊าซธรรมชาติบ้าง ส่วนการประชุมที่อำเภอจะนะ 5 ครั้ง เน้นเรื่องโครงการโรงแยกก๊าซธรรมชาติโดยตรง โดยที่เห็นว่าโครงการทั้งสองเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด จึงได้นำมาแสดงไว้ด้วยกัน

5 มิถุนายน 2542	ประชุมเพื่อรายงานความก้าวหน้าผลการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซธรรมชาติ ไทย-มาเลเซีย ณ ห้องประชุมตึกหุ่นยนต์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป รวม 300 คน
สิงหาคม ถึง พฤศจิกายน 2542	ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่ได้กำหนด แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ชุด ชุดที่ 1 แบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือน ชุดที่ 2 แบบสอบถามผู้นำชุมชน ชุดที่ 3 แบบสอบถามชาวประมง ใช้สัมภาษณ์ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพประมง เป็นอาชีพหลักเพิ่มเติมจากแบบสอบถามชุดที่ 1 ในการสัมภาษณ์ได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี
16 มิถุนายน 2543	ประชุมเพื่อเสนอผลการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการโรงแยกก๊าซและท่อส่งก๊าซไทย - มาเลเซีย ณ ศาลาประชาคม อำเภอจะนะ มีผู้เข้าร่วมประชุม ประมาณ 200 คน ประกอบด้วยข้าราชการ ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ นักข่าว นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป
17 มิถุนายน 2543	ประชุมเพื่อเสนอผลการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซธรรมชาติ ไทย-มาเลเซีย ณ ศาลาประชาคมอำเภอสะเดา มีผู้เข้าร่วมประชุม 60 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ และผู้สนใจทั่วไป
18 มิถุนายน 2543	ประชุมเพื่อเสนอผลการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการโรงแยกก๊าซและท่อส่งก๊าซไทย - มาเลเซีย ณ ศาลาประชาคม อำเภอหาดหมอม มีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 250 คน ประกอบด้วยข้าราชการ ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ นักข่าว นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป

3.4.6 การนำผลการศึกษาไปใช้

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ ทั้งจากการสัมภาษณ์และจากการประชุมสาธารณะ ได้ถูกนำไปใช้ในโอกาสต่างๆ ตั้งแต่ในช่วงที่การศึกษายังไม่แล้วเสร็จ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

- คณะผู้ศึกษาได้เริ่มเขียนบันทึกไว้ครั้งแรกในรายงานความก้าวหน้า (เดือนมีนาคม 2542) และครั้งต่อมาในรายงานชั้นกลาง (เดือนกรกฎาคม 2542) และโดยเฉพาะประเด็นสำคัญๆ ได้นำมาเขียนไว้ในคำนำของรายงานชั้นกลาง ความว่า

“... ประเด็นแรก ได้แก่การที่ประชาชนยังแสดงความวิตกกังวลต่อปัญหาและผลกระทบการพัฒนาต่อเนื่องหลังมีทอสงก๊าซธรรมชาติ (หากได้รับอนุมัติ) ประชาชนส่วนหนึ่งปฏิเสธการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมในพื้นที่ ส่วนหนึ่งต้องการเห็นแผนพัฒนาในภาพรวมของภูมิภาค และต้องการให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม ในการวางแผนและในการตัดสินใจ ประการที่สองได้แก่การที่ชาวคราวเกี่ยวกับผลกระทบด้านลบของนิคมอุตสาหกรรมบางแห่ง โดยเฉพาะอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ที่ปรากฏตามสื่อ ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งตั้งคำถามต่อประสิทธิภาพและความจริงใจของหน่วยงานรัฐที่จะแก้ไขปัญหา การที่ชุมชนขาดความเชื่อมั่นในรัฐ ทำให้ยากที่รัฐจะทำความเข้าใจกับชุมชนในการพัฒนาโครงการใหม่ๆ โดยเฉพาะในการพูดถึงเรื่องของการมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนเป็นเรื่องของการดำเนินกิจกรรมในอนาคตที่สัมฤทธิ์ผลขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและความจริงใจของหน่วยงานรัฐทั้งสิ้น

แม้ปัญหาข้างต้นมีไข้อยู่ในความรับผิดชอบของ ปตท. หากแต่เป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐอื่นแห่งละเล็กละน้อย ซึ่งสั่งสมกันมาเป็นเวลานาน จนกลายเป็นประสบการณ์ตรงให้แก่ชุมชน คนส่วนใหญ่ไม่สามารถแยกแยะกิจกรรมหรือพันธกิจของหน่วยงานรัฐต่างๆ ออกจากกันได้ *แต่ก็มองเห็นรัฐในภาพรวมเป็นหนึ่งเดียว* คณะผู้ศึกษาเห็นว่าทัศนคติข้างต้นเป็นเรื่องค่อนข้างสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันพิจารณาหาทางแก้ไข เพื่อขจัดภาพลักษณ์เชิงลบในอดีตออกจากความรู้สึกของชุมชน เพื่อรัฐจักได้สามารถพัฒนาโครงการที่เป็นคุณประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติ โดยมีความขัดแย้งในสังคมน้อยที่สุดต่อไป”

- คณะผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการศึกษาต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำความเข้าใจกับประชาชนและหาทางแก้ไขผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

- ผลการศึกษาทำให้คณะผู้ศึกษาทราบทิศทางแนวคิดของประชาชน นำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาทั้งข้อมูลพื้นฐาน การประเมินผลกระทบและแนวทางแก้ไขผลกระทบตามทิศทางที่ได้จากผลการศึกษา ซึ่งคาดว่าประชาชนจะยอมรับได้

- บริษัท ทรานส์ ไทย-มาเลเซียฯ ทราบทิศทาง แนวคิด และความรู้สึกของประชาชน เพื่อจะได้ปรับปรุงกระบวนการมวลชนสัมพันธ์ และการทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ ตั้งแต่ในระยะเวลาที่การศึกษายังไม่เสร็จสิ้น

- ผลการศึกษา ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจกับชุมชน และจัดให้มีกระบวนการปรึกษาประชาชน (Public consultation) เพื่อให้เกิดการยอมรับก่อนดำเนินการโครงการ

3.4.7 การรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชน

นอกจากการประชุมสาธารณะ (ซึ่งดำเนินการโดยคณะผู้ศึกษา) ที่ปรากฏในรายงานฉบับนี้แล้ว ทางบริษัท ทรานส์ ไทย - มาเลเซียฯ ได้ดำเนินการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและหลายรูปแบบ ได้แก่ การประชุมกลุ่มย่อย การนำประชาชนและผู้นำชุมชนไปศึกษาดูงานที่โรงแยกก๊าซธรรมชาติ อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช และโรงแยกก๊าซธรรมชาติ จังหวัดระยอง นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง และคลังก๊าซหุงต้มเขาบ่อยา จังหวัดชลบุรี คลังก๊าซหุงต้มจังหวัดสงขลา

ส่วนการเผยแพร่ผลการศึกษาลงพื้นที่สิ่งแวดล้อมนั้น เมื่อคณะผู้ศึกษาได้ส่งรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้กับบริษัท ทรานส์ ไทย - มาเลเซียฯ แล้ว และบริษัทฯ ได้จัดพิมพ์รายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมฉบับย่อ (โดยคัดลอกจากร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร) เพิ่มอีก 2,500 ชุด เพื่อแจกจ่ายให้ประชาชนในพื้นที่โครงการและผู้สนใจทั่วไป และได้จัดส่งรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ฉบับเต็ม (โดยคัดลอกจากร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ รายงานหลัก) ไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีก 9 หน่วยงานเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2543 ตามคำแนะนำของคณะกรรมการผู้ชำนาญการในการพิจารณาผลกระทบสิ่งแวดล้อมของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม โดยขอให้หน่วยงานเหล่านั้นส่งข้อคิดเห็นคืนให้บริษัท ทรานส์ ไทย - มาเลเซียฯ ภายในวันที่ 15 มกราคม 2544 หน่วยงานต่างๆ เหล่านี้ได้แก่

- (1) การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- (2) กรมอุทกศาสตร์
- (3) กรมทางหลวง
- (4) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
- (5) กรมโรงงานอุตสาหกรรม
- (6) กรมควบคุมมลพิษ
- (7) กรมประมง
- (8) กรมป่าไม้
- (9) กรมเจ้าท่า

และได้ส่งรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ฉบับเต็ม เผยแพร่ตามห้องสมุดทั่วไป ตั้งแต่วันที่ 30 มิถุนายน 2543 ดังนี้

- (1) ห้องสมุดมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- (2) ห้องสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ
- (3) ห้องสมุดสถาบันราชภัฏสงขลา

- (4) ห้องสมุดสถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง
- (5) ห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิคอำเภอจะนะ
- (6) ห้องสมุดประชาชนอำเภอจะนะ
- (7) ห้องสมุดประชาชนอำเภอเทพา
- (8) ห้องสมุดประชาชนอำเภอนาหม่อม
- (9) ห้องสมุดประชาชนอำเภอหาดใหญ่
- (10) ห้องสมุดประชาชนอำเภอสะเดา

เมื่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการขอให้นำความเห็นของประชาชนมาสรุป นำเสนอเพื่อประกอบการพิจารณา บริษัท ทรานส์ ไทย - มาเลเซียฯ จึงให้เจ้าหน้าที่ไปติดต่อองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้แสดงความคิดเห็นหลังจากที่ได้อ่านรายงานผลปรากฏว่ามีผู้เต็มใจให้ข้อมูลเพียง 104 คน เท่านั้น โดยเขียนเป็นจดหมายส่งให้บริษัท ทรานส์ ไทย-มาเลเซีย¹⁷ ผู้ที่แสดงความคิดเห็นมาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เห็นว่าโครงการฯ มีผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมน้อยและสามารถยอมรับได้ ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง 9 หน่วยงาน ไม่ส่งความคิดเห็นกลับมา คณะผู้ศึกษามีความเห็นว่าคุณข้อมูลส่วนนี้ได้รับตอบกลับมาน้อยเกินไป ไม่สามารถหาข้อสรุปในภาพรวมที่มีนัยสำคัญทางสถิติได้ อีกทั้งมิใช่เป็นข้อมูลที่สำรวจโดยคณะผู้ศึกษา จึงมิได้นำข้อมูลส่วนนี้มาใช้ในการศึกษาครั้งนี้

3.4.8 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของชุมชน

เพื่อให้ทราบว่าความคิดเห็นของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือเสื่อมลงต่อโครงการ คณะผู้ศึกษาพิจารณาร่วมกันแล้วมีความเห็นว่า ในภาพที่ปรากฏ ไม่ว่าจะจากการนำเสนอของสื่อที่ดี การประท้วงหรือรวมตัวกันของชุมชนเพื่อคัดค้านโครงการที่ดี หรือสถานการณ์ในการทำประชาพิจารณ์ที่ดี สะท้อนให้เห็นภาพว่าความคิดเห็นของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อมลง แต่ไม่น่าจะเป็นผลมาจากระดับข้อมูลโครงการที่ชุมชนได้รับจากคณะผู้ทำการศึกษา และ/หรือ เจ้าของโครงการ เท่านั้น หากแต่ น่าจะเป็นเพราะการได้รับข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ รวมทั้งจากสื่อต่างๆ และจากการสะสมของปัญหาที่ประชาชนส่วนหนึ่งได้ตั้งคำถามต่อรัฐ¹⁸ มาเป็นเวลานาน แต่ไม่ได้รับคำตอบหรือข้อมูลที่ชัดเจนในเวลาที่เหมาะสม เช่น คำถามดังต่อไปนี้

¹⁷ จดหมายจากประชาชนถึงบริษัท ทรานส์ ไทย - มาเลเซียฯ อยู่ในแฟ้มเอกสาร "ความคิดเห็นของผู้นำและประชาชนในพื้นที่ต่อการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ของบริษัท ทรานส์ ไทย - มาเลเซีย" ซึ่งเป็นแฟ้มเอกสารภายในของบริษัทฯ มิได้จัดพิมพ์เผยแพร่

¹⁸ ชุมชนเข้าใจว่าโครงการนี้เป็นของรัฐ ชุมชนต้องการให้รัฐมารับผิดชอบ ตอบคำถามต่างๆ คำว่ารัฐ ในที่นี้จึงหมายถึง ศสช. กระทรวงอุตสาหกรรม ปตท. บริษัท ทรานส์ ไทย-มาเลเซียฯ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และการดำเนินงานของโครงการ โดยในสายตาของชุมชนแล้ว หน่วยงานต่างๆ เหล่านี้คงไม่สามารถโยนหรือแยกความรับผิดชอบออกจากกันได้

- อุตสาหกรรมต่อเนื่อง : จะมีอุตสาหกรรมต่อเนื่องหลังจากการมีโรงแยกก๊าซหรือไม่ ถ้ามีจะมีประเภทไหน? โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะมีอุตสาหกรรมปิโตรเคมี หรือไม่?

- ภาพรวมของการพัฒนาภาคใต้ เป็นอย่างไร?

- ความสามารถของรัฐในการจัดการปัญหามลพิษ : กลไกของภาครัฐในการควบคุมมลพิษมีปัญหา โรงงานที่สร้างปัญหามลพิษให้กับชุมชนเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไป แม้โรงงานในอำเภอจะนะเพียงไม่กี่แห่งที่ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนชุมชนมาเป็นเวลานาน รัฐก็ไม่สามารถควบคุมได้ แล้วจะจัดการกับปัญหาของโรงแยกก๊าซและอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่จะเกิดขึ้นได้อย่างไร?

- คนพื้นที่ได้อะไรจากโครงการนี้? : นอกจากการรับความเสี่ยงเนื่องจากการมีโรงแยกก๊าซและท่อส่งก๊าซอยู่ใกล้บ้าน การจ้างงานที่เกิดขึ้นก็น้อยมาก และเมื่อถึงเวลาในทางปฏิบัติอาจไม่มีคุณสมบัติที่จะได้รับการพิจารณาให้เข้าทำงาน

- โครงการส่งก๊าซให้มาเลเซียในระยะแรกเป็นเวลาหลายปี ทำไมต้องผ่านไทย?

- ฯลฯ

ปัญหาบางประเด็นต่อมาก็มีคำตอบจากภาครัฐ เช่น คำตอบจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (คสช.) ในประเด็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องและประเด็นของปิโตรเคมี แต่ใช้เวลานานมากกว่าจะมีคำตอบ คำถามดังกล่าวเริ่มมีมาตั้งแต่ต้นปี 2542 คณะผู้ศึกษาก็ได้นำเสนอแล้วหลายรูปแบบ ตั้งแต่โดยวาจาจนกระทั่งบันทึกไว้ในคำนำของรายงานความก้าวหน้าของการศึกษานี้ แต่ คสช. มีหนังสือตอบเมื่อเดือนตุลาคม 2543 ความล่าช้าขององค์กรรัฐในอันที่จะสนองตอบต่อคำถามที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของชุมชนในลักษณะนี้ ย่อมมีส่วนในการสะสมความไม่พอใจต่อความรับผิดชอบของรัฐ

อย่างไรก็ตาม ยังมีประชาชนผู้ที่เห็นด้วยกับโครงการอยู่เช่นกัน คนกลุ่มนี้มักจะเงียบไม่แสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะ และไม่มีกิจกรรมการแสดงออก สื่อต่างๆ ก็มักไม่ให้ความสนใจ *ดุสิตโพล* ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นประชาชนในจังหวัดสงขลาจำนวนรวม 966 คน [อำเภอหาดใหญ่ 283 คน (29.3%) อำเภอสะเดา 124 คน (12.84%) อำเภอนาหม่อม 194 คน (20.08%) อำเภอจะนะ 365 คน (37.78%)] ในประเด็น "ประชาชนคิดอย่างไรกรณีการวางท่อส่งก๊าซ ไทย - มาเลเซีย" โดยสำรวจในช่วงวันที่ 9 - 11 ตุลาคม 2543 (ตารางที่ 3.12) การสำรวจของดุสิตโพลครั้งนี้ สำรวจในพื้นที่เดียวกันกับที่คณะผู้ศึกษาได้สำรวจมาก่อน จำนวนตัวอย่างก็ใกล้เคียงกัน เพียงแต่สำรวจคนละเวลา หากเปรียบเทียบผลการศึกษา จะพบว่า เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเหตุผลที่ประชาชนให้ในการแสดงความคิดเห็นก็ไม่แตกต่างกัน แต่จะเห็นว่า มีผู้ตัดสินใจไปในทางใดทางหนึ่งมากขึ้นกว่าในการศึกษาครั้งแรก (ซึ่งดำเนินการโดยคณะผู้ศึกษา) มีผู้ตอบ "เฉยๆ-ไม่ตอบ-ไม่ทราบ" มากถึง 28.7%

เมื่อพิจารณาสถานการณ์ต่อมาในพื้นที่อำเภอจะนะและอำเภอนาหม่อม จะพบว่า มีหมู่บ้านที่มีกลุ่มผู้ไม่เห็นด้วยกับโครงการค่อนข้างมากและมีการรวมตัวกันเคลื่อนไหวคัดค้านอย่างชัดเจนรวม 9 หมู่บ้านใน 3 ตำบล ได้แก่ บ้านในไร่ บ้านดิ่งชัน บ้านปางาม (ป่าห้ำม) ตำบลดิ่งชัน บ้านสะกอมหัวนอน บ้านโคกสัก บ้านบ่อโซน บ้านปากบางสะกอม บ้านสะกอมชายคลอง ตำบลสะกอม และบ้านทุ่งฝ้อ ตำบลนาหม่อม

คณะผู้ศึกษาเห็นว่าหากเจ้าของโครงการ ยังไม่สามารถทำความเข้าใจกับชุมชน การตัดสินใจดำเนินการก่อสร้างจะทำให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีความรุนแรงขึ้นได้อีก

ตารางที่ 3.12 เปรียบเทียบผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อโครงการวางท่อส่งก๊าซ และโรงแยกก๊าซ

ประเด็น	ผลการศึกษา โดยคณะผู้ศึกษา		ผลการศึกษา โดยสวนดุสิตโพล
	หมู่บ้านในรัศมี 5 กม. จากโรงแยกก๊าซ	หมู่บ้านในรัศมี 500 เมตร จากท่อส่งก๊าซ	
ความคิดเห็นต่อการวางท่อส่งก๊าซ ไทย-มาเลเซีย			
	<p>เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4.3 % เห็นด้วย 20.7 % } 25.0%</p> <p>เหตุผล : ทำให้ชุมชนเจริญขึ้น ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น คนมีงานทำมากขึ้น ก๊าซอาจมีราคาถูกลง</p> <p>ไม่เห็นด้วย 53.8% เหตุผล : เสี่ยงต่อความปลอดภัย ทำมาหากินลำบาก ผลเสียมากกว่าผลดี</p> <p>เฉย ๆ 20.0% ไม่ทราบ 0.5% ไม่ตอบ 0.7% } 21.2%</p>	<p>เห็นด้วยอย่างยิ่ง 3.4% เห็นด้วย 31.9% } 35.3%</p> <p>เหตุผล : ทำให้รัฐมีรายได้ คนมีงานทำ ประชาชนมีรายได้มากขึ้น ความเป็นอยู่ดีขึ้น</p> <p>ไม่เห็นด้วย 35.9 เหตุผล : กลัวก๊าซระเบิด ท่อก๊าซรั่ว ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ฯลฯ</p> <p>เฉย ๆ 27.4% ไม่ตอบ 0.7% ไม่ทราบ 0.6% } 28.7%</p>	<p>เห็นด้วย 45.24%</p> <p>เหตุผล : เป็นการพัฒนาประเทศ เป็นการสร้างงานให้ประชาชน ฯลฯ</p> <p>ไม่เห็นด้วย 44.82% เหตุผล : มีผลเสียมากกว่าผลดี กลัวท่อก๊าซระเบิด มลภาวะเป็นพิษ ฯลฯ</p> <p>ไม่ระบุ 9.94%</p>
ความคิดเห็นต่อการสร้างโรงแยกก๊าซ ไทย - มาเลเซีย			
	<p>เห็นด้วยอย่างยิ่ง 3.8% เห็นด้วย 20.9% } 24.7%</p> <p>เหตุผล : นำความเจริญมาสู่ชุมชน คนมีงานทำมากขึ้น รัฐมีรายได้ เงินหมุนเวียนมากขึ้น</p> <p>ไม่เห็นด้วย 59.3% เหตุผล : กลัวก๊าซระเบิด ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อสุขภาพ ฯลฯ</p> <p>เฉย ๆ 15.0% ไม่ทราบ 0.3% ไม่ตอบ 0.6% } 15.9%</p>	<p>เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2.6% เห็นด้วย 32.9% } 35.5%</p> <p>เหตุผล : เกิดการพัฒนา นำความเจริญสู่ชุมชน รัฐมีรายได้เพิ่มขึ้น มีพลังงานใช้ เป็นประโยชน์สำหรับส่วนรวม</p> <p>ไม่เห็นด้วย 34.1% เหตุผล : กลัวก๊าซระเบิด ท่อก๊าซรั่ว ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ฯลฯ</p> <p>เฉย ๆ 28.6% ไม่ตอบ 0.3% ไม่ทราบ 1.5% } 30.4%</p>	<p>เห็นด้วย 46.17%</p> <p>เหตุผล : เป็นการพัฒนาประเทศ ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวม เป็นแหล่งพลังงาน ลดปัญหาว่างงาน</p> <p>ไม่เห็นด้วย 42.34% เหตุผล : ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ผลประโยชน์ไม่คุ้มค่า ฯลฯ</p> <p>ไม่ระบุ 11.49%</p>

หมายเหตุ : วงเล็บปีกกา แสดงกรณีที่ดัชนีชีวิตของคณะผู้ศึกษาและสวนดุสิตโพล ต่างกัน (แต่ก็พอจะนำมาเปรียบเทียบกันได้)